

FUNDACJA
IM. STEFANA
BATOREGO

Krótki przewodnik po lokalu wyborczym

Piotr Jakubowski

Głosowanie odbywa się w lokalu obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia wyborów w obwodzie, nazywanym lokalem wyborczym. **Wykaz siedzib obwodowych komisji wyborczych w wyborach samorządowych, jak również informacja o lokalach obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, znajdują się w odpowiednim obwieszczeniu wójta.**

Obwieszczenie to odnaleźć można w Biuletynie Informacji Publicznej.

W jednym pomieszczeniu może znajdować się tylko jeden lokal wyborczy. W miejscu widocznym dla wyborców umieszczane jest godło państwowe.

1. Jakie dokumenty powinien zabrać ze sobą wyborca?

Wyborca, który stawił się w lokalu wyborczym powinien w pierwszej kolejności okazać obwodowej komisji ds. przeprowadzania głosowania w obwodzie, dokument umożliwiający stwierdzenie jego tożsamości. **Za dokument taki można uznać każdy dokument urzędowy, który zawiera zdjęcie wyborcy oraz odpowiednie dane personalne. Nie musi być to więc dowód osobisty. Oprócz tego wyborca może okazać np. paszport, prawo jazdy czy legitymację uczniowską lub studencką.** Potwierdzenie tożsamości w inny sposób niż przez przedstawienie dokumentu, np. za pomocą świadków, nie jest możliwe.

2. Karty do głosowania

Po potwierdzeniu tożsamości wyborcy, otrzymuje on karty do głosowania, opatrzone pieczęcią komisji. W tegorocznych wyborach wyborcy otrzymają trzy lub cztery karty, w zależności od tego gdzie głosują. Należy pamiętać, że wyborca niepełnosprawny może głosować przy użyciu nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a. Żądanie to wyborca powinien zgłosić komisji.

W miastach na prawach powiatu wyborcy otrzymają trzy karty do głosowania:

- kartę do głosowania do wyborach do rady miasta na prawach powiatu (nazwiska kandydatów na szarym tle);
- kartę do głosowania w wyborach do sejmiku województwa (nazwiska kandydatów na niebieskim tle);
- kartę do głosowania w wyborach na prezydenta miasta (nazwiska kandydatów na różowym tle).

W gminach lub miastach, niebędących miastami na prawach powiatu wyborcy otrzymają:

- kartę do głosowania w wyborach do rady gminy/ rady miasta (nazwiska kandydatów na szarym tle);
- kartę do głosowania w wyborach do rady powiatu (nazwiska kandydatów na żółtym tle);
- niebieską kartę do głosowania w wyborach do sejmiku województwa (nazwiska kandydatów na niebieskim tle);
- kartę do głosowania w wyborach na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) (nazwiska kandydatów na różowym tle).

Wyborcy, którzy głosują w Warszawie otrzymają cztery karty do głosowania:

- kartę do głosowania w wyborach do rady dzielnicy (nazwiska kandydatów na żółtym tle);
- kartę do głosowania w wyborach do rady m. st. Warszawy (nazwiska kandydatów na szarym tle);
- kartę do głosowania w wyborach do sejmiku województwa (nazwiska kandydatów na niebieskim tle);
- kartę do głosowania w wyborach na prezydenta Warszawy (nazwiska kandydatów na różowym tle).

W wyborach do rady gminy, która liczy do 20 000 mieszkańców karta do głosowania będzie kartą jednostronną. Wyborca znajdzie na niej kandydatów, na których może oddać swój głos. Nazwiska kandydatów opatrzone będą skrótem nazwy odpowiedniego komitetu wyborczego. Listy kandydatów umieszczone będą w jednej kolumnie, w kolejności ich numerów.

W wyborach do rady gminy, która liczy powyżej 20 000 mieszkańców, rady powiatu i sejmiku województwa, karta do głosowania będzie kartą jednostronną. Może ona przybrać formę „książeczki” – kilku trwale połączonych ze sobą, jednostronnie zadrukowanych kartek. Wspomnianą „książeczkę” wyborca otrzyma w sytuacji, gdy w okręgu wyborczym zarejestrowano więcej niż 20 list kandydatów, lub gdy w okręgu wyborczym zarejestrowano kandydata, którego nazwisko i imię (imiona) zawierają łącznie więcej niż 44 znaki drukarskie, wliczając spacje.

Na karcie jednostronnej, listy kandydatów umieszczone będą w wierszach w kolejności ich numerów. Listy zawierały będą również odpowiednie oznaczenie komitetu wyborczego. Karta do głosowania w formie „książeczki” jest nieco bardziej rozbudowana. Zawiera bowiem ona stronę tytułową, stronę ze spisem treści oraz strony z listami kandydatów. Na każdej stronie z listami kandydatów znajdować będzie się tylko jedna lista, opatrzona numerem oraz odpowiednim oznaczeniem komitetu wyborczego.

W wyborach wójta (burmistrza, prezydenta miasta) karta będzie kartą jednostronną. Znajdą się na niej kandydaci w wyborach. Ich nazwiska umieszczone będą w kolumnie w kolejności alfabetycznej. Oczywiście, w przypadku wyborów, w których głosuje się na jednego kandydata, na karcie znajduje się tylko jego imię i nazwisko, przy którym wyborca zaznaczyć może „TAK” lub „NIE”. Imionom i nazwiskom kandydatów towarzyszyć będzie odpowiednie oznaczenie zgłaszającego ich komitetu wyborczego.

3. Jak głosujemy w lokalu wyborczym?

Wyborca potwierdza otrzymanie kart do głosowania własnym podpisem w przeznaczony na to rubryce spisu wyborców. Jeśli osoba otrzymująca kartę, będąca osobą niepełnosprawną o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, nie może potwierdzić otrzymania kart do głosowania, członek komisji, który wydaje karty, wraz z przewodniczącym lub zastępcą przewodniczącego stwierdza fakt wydania oraz przyczynę braku podpisu osoby otrzymującej kartę.

Po otrzymaniu karty do głosowania wyborca udaje się do miejsca w lokalu wyborczym zapewniającego tajność głosowania. Miejsce to powinno umożliwiać wyborcy nieskrępowane zapoznanie się z kartą do głosowania oraz jej wypełnienie w sposób niewidoczny dla innych osób. Wyborca oddaje głos na kolejnych kartach do głosowania poprzez postawienie znaku „X” w odpowiedniej kratce obok imienia i nazwiska kandydata, zgodnie z regułami dotyczącymi ważności głosu.

Następnie, po oddaniu głosu, wyborca wrzuca kartę do urny znajdującej się w dostępnym i widocznym miejscu lokalu wyborczego, w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wyznacza członka komisji, który przebywając w bezpośredniej bliskości urny zapewnia przestrzeganie zasad wskazanych w poprzednim zdaniu oraz nienaruszalność urny.

Wymogi dotyczące urny wyborczej:

- I. wykonana jest z przezroczystego materiału;
- II. wykonana jest w taki sposób, aby:
 - a) w czasie głosowania nie było możliwe wrzucenie do niej kart w inny sposób niż przez przeznaczony do tego otwór;
 - b) nie było możliwe wyjęcie z niej kart przed otwarciem urny zgodnie z przepisami kodeksu wyborczego ani wysypanie się z niej kart.

Warto wskazać, że zgodnie z wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej z 17 września 2018 r., lokal wyborczy powinien być urządzony w sposób, który umożliwi wyborcy, po otrzymaniu kart do głosowania, skierowanie się bezpośrednio do miejsca zapewniającego tajność głosowania, a następnie w stronę urny.

4. Kogo możemy spotkać w lokalu wyborczym?

Obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzania głosowania w obwodzie

Istotną rolę w procesie głosowania odgrywa **obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie**. To właśnie członkom komisji wyborcza okazuje dokument tożsamości. Oni też wydają karty do głosowania. Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do jego zakończenia w lokalu wyborczym musi być obecne równocześnie co najmniej 2/3 członków pełnego składu obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie. Wśród nich musi znajdować się przewodniczący lub jego zastępca, pełniący funkcje przewodniczącego pod jego nieobecność. Członkowie komisji powinni nosić widoczne identyfikatory zawierające imię i nazwisko oraz pełnioną w komisji funkcję.

Przewodniczący komisji odgrywa szczególną rolę. Czuwa on nad zapewnieniem tajności głosowania oraz nad utrzymaniem porządku i spokoju w czasie głosowania. Ma on prawo zażądać opuszczenia lokalu wyborczego przez osoby naruszające porządek i spokój. Na jego żądanie komendant właściwego komisariatu Policji obowiązany jest zapewnić konieczną pomoc.

Wyborcy, którzy zauważą nieprawidłowości w przebiegu głosowania, np. w postaci uporczywego przeszkadzania przez osoby trzecie w spokojnym oddawaniu głosów, powinni w pierwszej kolejności zwrócić na nie uwagę przewodniczącemu komisji.

Mężowie zaufania

Ponadto, w lokalu wyborczym obecni mogą być **mężowie zaufania**. Męża zaufania wyznaczyć może pełnomocnik wyborczy (lub osoba przez niego upoważniona) komitetu, który zarejestrował listę kandydatów w danym okręgu wyborczym, dla którego jest właściwa komisja lub zarejestrował kandydata na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w danej gminie. Do każdej komisji wyznaczyć można po jednym mężu zaufania.

Mąż zaufania ma prawo:

- 1) być obecny podczas wszystkich czynności komisji, do której został wyznaczony, na przykład być obecny przy przekazywaniu protokołu przez obwodową komisję wyborczą;
- 2) być obecnym w lokalu wyborczym w czasie przygotowania do głosowania, głosowania, ustalania wyników głosowania i sporządzania protokołu;
- 3) wносить do protokołu uwagi, z wymienieniem konkretnych zarzutów;
- 4) być obecnym przy przewożeniu i przekazywaniu protokołu do właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

Obserwatorzy społeczni

W lokalu wyborczym mogą znajdować się również **obserwatorzy społeczni**. Mogą być oni wyznaczeni przez zarejestrowane w Polsce stowarzyszenia i fundacje, do których celów statutowych należy troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Takie stowarzyszenia i fundacje mogą wyznaczyć po jednym obserwatorem społecznym m.in. do obwodowych komisji wyborczych. Mają oni uprawnienia mężów zaufania, oprócz wnoszenia uwag do protokołu i prawa obecności przy przewożeniu i przekazywaniu protokołu do właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

Międzynarodowi obserwatorzy wyborów

Inną kategorią osób, które wyborcy mogą spotkać w lokalu wyborczym, są **międzynarodowi obserwatorzy wyborów**. Zapraszani są oni przez Państwową Komisję Wyborczą po porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych. Mają oni prawo obserwować przebieg wyborów, w tym pracę obwodowej komisji wyborczej. Posiadają oni uprawnienia mężów zaufania, z wyłączeniem prawa wnoszenia uwag do protokołu.

Dziennikarze

Warto też zwrócić uwagę, że w lokalu wyborczym przebywać mogą dziennikarze, posiadający ważną legitymację dziennikarską lub dokument, który mógłby potwierdzić, że reprezentują oni daną redakcję. Powinni oni zgłosić swoją obecność przewodniczącemu komisji. Swoimi działaniami nie mogą oni zakłócać porządku głosowania ani naruszać przepisów prawa, w szczególności dotyczących tajności głosowania. Nie mogą oni przeprowadzać wywiadów w lokalu, w którym odbywa się głosowanie. W granicach prawa i z poszanowaniem prawa do ochrony wizerunku wyborców, mogą jednak filmować i fotografować przebieg głosowania.

5. Materiały wyborcze w lokalu wyborczym

Agitacja wyborcza jest **zabroniona** w lokalu wyborczym oraz na terenie budynku, w którym ten lokal się znajduje. W samym lokalu, lecz też np. na ogrodzeniu terenu, na którym się on znajduje, nie mogą znajdować się jakiegokolwiek materiały wyborcze, np. plakaty czy hasła. Komisja wyborcza zobowiązana jest do dokonania kontroli w tym zakresie bezpośrednio przed dniem głosowania oraz ponownie przed rozpoczęciem głosowania, a także - w razie potrzeby - w trakcie głosowania. W razie umieszczenia takich materiałów komisja usuwa je. W lokalu wyborczym umieszcza się tylko urzędowe obwieszczenia wyborcze.

Fundacja im. Stefana Batorego

Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. (48-22) 536 02 00
fax (48-22) 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Teksty udostępnione na licencji
Creative Commons. Uznanie
autorstwa na tych samych warunkach
3.0 Polska (CC BY SA 3.0 PL)

